

Математика и информатика

МАТЕМАТИКАТА В РАЙКОВСКАТА ГИМНАЗИЯ

Желязко Домбашов

Учител по математика от 1967 г. до 2008 г.; директор от 1981 г. до 1988 г.

Едва ли има възпитаник на Райковската гимназия, който да не свързва обучението си в нея с математиката и математиците, които са му преподавали. Добри или лоши, положителни или отрицателни всеки е останал с някакви спомени.

В 90-годишната история на Райковската гимназия са преподавали много математици и математиката е била винаги важен предмет. Но трайни следи сред преподавателите са оставили блестящият математик, педагог и човек Димитър Велков, който в продължение на 22 години от 1938 до 1960 като учител и директор работи за издигане името и авторитета на училището. Негови последователи са Геро Геров и Стоян Папратилов, които със своята висококвалифицирана работа "вдигат летвата" и всеки новопостъпил учител, трябваше да се съобразява с това. Стоян вярваше, че няма ученик, който да не може да се научи да мисли. Необходимо беше само да му се помогне. Неговото име беше символ на математиката в училището.

Щафетата поеха математиците Милкина и сем Рулеви. Професионалната си кариера в Райковската гимназия започнах с тях през 1967 година едва 22 годишен и вече 41 години давам своя принос за обогатяване традициите на най-старото средно учебно заведение в средните Родопи. Тя стана част от мен, но и аз станах част от нея. Сред плеядата математици работили и работещи продължително време в гимназията са Харитина Ганичева над 30 години, Цветана Дариткова, Спас Василев, Георги Георгиев, Асен Карабелъов по 20 години, Величка Пачеджиева и Венета Йорданова.

Цялата математическа колегия със задълбочената си последователна и системна работа всеки ден допринася за обогатяване традицията и издигане авторитета на Райковската гимназия. Неимоверни са и техните усилия за издигане качеството на знанията чрез ежеседмични методически сбирки, чрез посещения на квалификационни курсове, чрез десетки открити уроци по математика, изнесени за учителите от областта в присъствието на методисти, инспектори, включително и министри на образованието. Предпоставка за всичко това обаче е и положителната нагласа на много от учениците към математиката. И не е случаен фактът, че още на 11.12.1940 г. в Райковската смесена гимназия е изградено ученическо физикоматематическо дружество, ръководено от учителя Крум Димитров и Цветко Цветков и броящо над 200 члена, което е 4-то по рода си в България. Дружеството развива много активна дейност за разширяване познанията на учениците по математика и физика.

Като продължение на този интерес към математиката е и разкриване през 1964 година от тогавашния директор Драган Неделчев на математически паралелки към гимназията, в които учениците се обучаваха по специални програми. Отново в

Райковската гимназия в тези паралелки започнах да преподавам през 1970 г. програмиране на Електронно изчислителни машини /ЕИМ/ и да подготвям програмисти, когато в бившия окръг още нямаше никаква сметачна техника. Учениците се обучаваха 6 часа на математика и 6 часа на програмиране. Въпреки че програмиране на машинен език и алгоритмичните Алгол, Кобол и Фортран направените програми, нанесени на перфоленти ги проверявахме на сметачната машина "Минск - 22" в СУ "Климент Охридски".

Първите ни програмисти завършили нашата гимназия и сега работят като информатици в страната и чужбина.

Наред с тази дейност от 1972 г. за най-любознателните ученици разкрихме школи по математика с 4 часа седмично и кръжоци по приложна математика с 2 часа седмично. Като реално някои ученици изучаваха 18 часа математика на седмица.

Нашите ученици над 20 години редовно участват на състезания по математика и винаги имаме представители на подборния кръг за международна олимпиада по математика. Още първите години нашият ученик Дамян Боюклиев влезна без приеман изпит в СУ "Климент Охридски" и сега работи и живее в Лондон. С изработените устройства по математика участвахме на национални прегледи. Кръжокът ни беше из между най-добрите в страната. И сега изработените устройства ги използвам в учебната работа.

В резултат на реформата на образованието в България през 1981 година Райковската гимназия остана с осем паралелки: 9 клас - 2 ; 10 клас - 3; 11 клас - 3 и 16 учители. Бяха закрити математическите паралелки. В този критичен за училището момент се противопоставихме на предложението за сливането ни с III ОУ - квартал Райково. Като директор на училището през 1981 г. с подкрепата на инспектора по математика Трендафил Пелтеков и Емил Кенанов - началник отдел "Просвета" при бившия Окръжен народен съвет съумяхме да разкрием, въпреки забраната паралелки с профил математика с приеман изпит след VII клас. В следващите години приехме и ученици в VII клас. Разкрихме ЕСПУ с профил математика. През 1983 я направихме математическа гимназия. През 1986 г. разкрихме Учебно-професионален комплекс с профил програмиране. С въвеждането през 1988 г. на интензивното изучаване на английски език, по-късно на немски език, биология и химия, се осъществи превръщането на математическата гимназия в природоматематическа. Това даде по-голям шанс за реализацията на учениците. С разширяването на компютърните зали до 4 и задълбочаване обучението на учениците по математика, информатика, английски и немски език съумяхме да съхраним Райковската гимназия и броя на паралелките достигна до 29.

Учителите математици поддържат критериите. Ползват се с уважение от колегите от Областта, страната и обществеността. Учениците преминали през техните "ръце" са твърде много: до 1969 г. - 2929, до 1994 г. - 5734, до 2004 г. - 6850 ученика. По-голямата част от тях се реализират с математика и се открояват ярко не само в българските ВУЗ-ове, но и в чужбина. Ние се гордеем с нашите ученици и учители и ще продължаваме да поддържаме водещи позиции на образованието в Райковската гимназия.